

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An lex vetus fuerit à Deo data, & ubi, ac quomodo tradita fuerit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

paucissimis, observatu facillimis, significatione præstantissimis, societatem novi populi collegavit. Nec obstat quod in lege Evangelica sint aliqua præcepta difficilia, ut præceptum de unitate & indissolubilitate matrimonii, de necessitate confessionis, & similia; illa enim propter abundantiam gratiæ, quæ à Christo in lege nova conferuntur, redduntur facilia, juxta illud Isaia 10. In die illa auferetur onus eius de humero tuo, & jugum ejus de collo tuo, & computrescet jugum à facie olei.

25. Quintò lex Mosàica fuit imperfectior ex parte modico data est, fuit enim descripta in lapidibus, ministerio Angelorum. At lex nova fuit scripta in cordibus & mentibus hominum, per ipsum Dei hominis verbum, cooperante Spiritu Sancto, per abundantiam gratiæ & illuminationis. De quo fufius disp. sequenti art. 2.

ARTICULUS II.

An lex vetus fuerit à Deo data, & ubi, ac quomodo tradita fuerit?

26. Sicut Manichæi, ut suprà diximus, negarunt legem Mosàicam fuisse bonam, sic etiam consequenter affirmarunt, non à Deo, sed à Diabolo datam esse, ut refert Augustinus in lib. de hæresibus cap. 46. ubi ponit hoc eorum dogma: *Deum, qui legem per Moysen dedit, & in Hebræis Prophetis locutus est, non esse verum Deum, sed unum ex principibus tenebrarum.* Similiter Ptolomæus apud Epiphanium hæresi 33. asserbat Mosàicam legem datam fuisse à tribus, quorum nullus esset verus Deus, nempe partim à mundi opifice, quem Deum esse nolebat, sed numen quoddam secundarium; partim à Moysè, & partim à senioribus populi Judaici.

27. Ex Catholicis verò Origenes homil. 16. in Numer. Hieronymus in cap. 19. Matthæi, circa illa verba: *Ad duritiem cordis vestri permisit vobis Moyses, Hugo Cardinalis, & Beda ibidem, existimant, legem Mosàicam, comprehensam in Exodo, Levitico, Numeris, & Deuteronomio, esse quidem majorem ex parte à Deo ipso traditam; veruntamen aliqua ejus præcepta fuisse lata à Moysè, ex propria ejus autoritate, proprioque arbitrio; cujusmodi fuisse putant legem de libello repudii. Item Alphonfus Salmeron disp. 61. & 62. in Acta Apostolorum, docet legem Mosàicam, quâ parte continet præcepta ceremonialia & judicialia, non habere Authorem Deum, sed Moysen, qui ejus non solum promulgator, quoad hanc partem, sed & propriè author fuerit.*

Demùm aliqui sancti Patres, quos refert Baradas lib. 1. de prærogativis novi testamenti cap. 15. censent legem Mosàicam non fuisse datam à Deo Moysi, ministerio Angelorum, sed ab ipso Verbo divino, in aëreo corpore viſo, Moysi immediate traditam. Quod etiam innuere videtur Ecclesia in una ex septem Antiphonis, quas ante natale Domini cantat in vespèris, in qua sic ait: *O Adonai, & dux domus Israel, qui Moysen igne flamma rubi apparuisti, & ei in Sina legem dedisti, veni ad redimendum nos in brachio extento. Ut hæreticorum error refellatur, & vera ac communis sententia declaretur, sit*

S. I.

Prima pars quæsti resolvitur, & ostenditur legem veterem fuisse à Deo datam, & omnia illius præcepta fuisse à Deo instituta.

Dico primò, legem veterem fuisse datam à Deo.

Conclusio est certa de fide, ac definita in Tridentino sess. 4. decreto de Canonicis scripturis, ubi sic dicitur: *Omnes libros tam veteris quam novi testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, Ecclesia Catholica, pari pietatis affectu ac reverentiâ, suscipit & veneratur.* Colligitur etiam aperte ex Scriptura, nam Christus Matth. 15. loquens de lege Mosàica, appellat eam mandatum Dei, cum ait: *Irritum fecistis mandatum Dei, propter traditiones vestras.* Et Apostolus sæpè affirmat, Patrem Christi fuisse authorem veteris testamenti, ut ad Romanos 1. & Hebræos 1.

Ratio etiam suffragatur, nam ut dicitur D. 29. Thomas hic art. 2. Eiusdem est proponere finem, & disponere media ad finem: Sed lex Evangelica est finis legis Mosàicæ, juxta illud Apostoli ad Rom. 10. *Finis legis Christus:* Ergo idem Deus, qui est author legis Evangelicæ, est etiam author legis Mosàicæ.

Dices: Opera Dei sunt perfecta, ut dicitur Deuter. 32. At lex Mosàica non est perfecta, ut articulo præcedenti diximus: Ergo Deus non est author illius.

C Respondeo quòd licet lex Mosàica non sit absolute perfecta, quia deest illi aliquid quod habet lex Evangelica, nempe virtus & efficacia justificandi, & perducendi ad regnum celorum, est tamen perfecta in suo genere; quia cum ex suo genere debeat esse umbra seu figura legis Evangelicæ, in eo genere nihil illi deest. Ita D. Thomas hic art. 2. ad 1. ubi sic ait: *Nihil prohibet aliquid non esse perfectum simpliciter, quòd tamen est perfectum secundùm tempus; sicut dicitur aliquis puer perfectus non simpliciter, sed secundùm temporis conditionem: ita etiam præcepta que pueris dantur, sunt quidem perfecta secundùm conditionem eorum quibus dantur, etsi non sint perfecta simpliciter; & talia fuerunt præcepta legis, unde Apostolus dicit ad Galat. 3. Lex pedag. gus nosse sunt in Christo.*

Dico secundo, omnia mandata, quæ sunt scripta in veteri lege, fuisse à Deo instituta, nec ullum à Moysè propriè autoritate esse datum.

Probatur primò ex capite 20. Exodi versu 1. 31. ubi lex Mosàica incipit, tradi his verbis: *Locutusque est Dominus cunctos sermones hos, Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis: non habebis Deos alienos coram me, non facies tibi sculptile, &c.* Deinceps verò traduntur sub eodem tenore verborum omnia legis illius præcepta, sive moralia, & ad Decalogum pertinentia, sive ceremonialia, & judicialia, repetendo subinde, & inculcando sæpiùs verba illa: *Hæc dicit Dominus, aut: Locutus est Dominus ad Moysen dicens, &c.* Nam cap. 21. versu 1. ubi præcepta judicialia tradi incipiunt, Deus sic Moysi loquitur: *Hæc sunt judicia que propones eis: si emerit servum Hebræum, sex annis serviet tibi, &c.* Et cap. 25. versu 2. in quo de præceptis ceremonialibus agitur, sic dicitur: *Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel, ut tollant mibi primitias.* Ex quibus patet, non esse admittendam

distin-

unctionem illam Salmeronis in præcepta Decalogi, & in præcepta ceremonialia, quod illa fuerint immediate à Deo tradita, autoritate, ut ipse loquitur, suppositi & virtutis; ista verò immediate tantum virtutis, inspirando scilicet Moyfi quæ vellet immediate ab ipso constitui autoritate sibi à Deo datâ; hæc enim distinctio nullum habet fundamentum in Scriptura, quæ locis relatis significat, omnia illa præcepta simili modo fuisse ab ipso Deo lata, & Moyfi tradita, ut ea promulgaret.

32. Probatur secundo conclusio: Si aliquod præceptum legis fuisset à Moyse propria autoritate datum, maxime præceptum de libello repudij: Sed ne quidem tale præceptum fuit à Moyse propria autoritate datum: Ergo omnia mandata veteris legis fuerunt à Deo instituta, nec ullum à Moyse propria autoritate datum fuit. Major est præcipuum fundamentum aduersa sententia, Minor verò probatur ex eo quod per libellum repudij datur facultas dissolvendæ prius matrimonium, ut ostendimus in Tractatu de matrimonio disp. 5. art. 2. At nullius hominum propria autoritate potest dare talem facultatem, iuxta illud Christi in Evangelio Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non separet*: Ergo præceptum de libello repudij fuit à Deo institutum, non verò à Moyse propria autoritate datum.

33. Dices, Lex vetus vocatur lex Moyfi, Luca 2. Malach. 4. aliisque locis; & ipse Moyses non promulgator solum, verum etiam legislator fuisse dicitur à Clemente Romano, aliisque Patribus: Ergo aliqua huius legis præcepta à Moyse propria autoritate fuisse tradita.

Respondeo iis locis quibus lex vetus, Moyfi lex appellatur, vocari etiam legem Domini, aut aperte significari fuisse traditam à Deo. Nam Luca 2. sic dicitur: *Postquam impleri sunt dies purgationis eius, secundum legem Moyfi, tulerunt illum in Ierusalem, ut sisterent eum Domino sicut scriptum est in lege Domini: ad significandum scilicet, eandem esse legem Domini ut authoris, & Moyfi ut promulgatoris: qui eadem de causa legislator vocatur à Clemente Romano, aliisque Patribus. Et Malach. 4. Deus sic loquitur: Mementote legis Moyfi servi mei, quæ mandata ei in Horeb, ad omnem Israel, præcepta & iudicia.*

34. Adverte autem, quod quando dicimus, legem Mosaicam esse verè divinam, & non hominum, sed Dei ipsius autoritate immediate latam, loquimur de lege contenta libris Moyfi, ab Exodo ad Deuteronomium inclusivè; neque enim negamus, alias quasdam observationes & leges fuisse postea humanâ autoritate additas, de celebrando quot annis festo Phurim Esther 9. & ne festo Scenopegiæ 2. Machab. 1. & similibus.

§. II.

Alia difficultas expeditur, & ubi, ac quomodo lex Mosaicæ data fuerit, breviter declaratur.

35. Dico tertio, lex vetus data est in monte Sinai. Patet ex illo Levitici 26. *Hæc sunt iudicia atque præcepta, & leges, quas dedit Dominus inter se & filios Israel in monte Sinai, per manum Moyfi.* Nec obstat quod Deuteronom. cap. 1. 4. & 5. & lib.

Tomus III.

A 3. Regum cap. 8. & Malach. 4. alibi que sapienter dicitur, legem veterem fuisse datam in monte Horeb. Hanc enim dissolutionem bene componit D. Hieronymus in locis Hebraicis, verbo *Horeb*, dicens eundem montem duplici nomine fuisse nuncupatum, & nunc Sina, nunc Horeb appellatum. Addunt aliqui, verisimile esse, nomen Sinai fuisse nomen quasi appellativum illius montis, à vicino deserto, quod vocabatur solitudo Sinai; nomen autem Horeb, fuisse proprium & præcipuum, magisque excellentem partem illius significasse, à qua mons totus vocatus sit mons Horeb, & mons Dei.

Dico quarto, lex vetus fuit à Deo tradita Moyfi per Angelos, & ab eodem promulgata.

B Patet ex Scriptura, nam S. Stephanus Act. 7. 36. de Moyse sic ait: *Hic est qui fuit in Ecclesia in solitudine cum Angelo, qui loquebatur ei in monte Sina, & cum Patribus nostris, qui accepit verba vite dare vobis.* Et ad Galat. 3. Apollolus dicit: *Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est, & ordinata per Angelos in manu mediatoris, Moyfi scilicet, qui de seipso ait Deuter. 5. Ego sequeles & mecum fui inter Dominum & vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba eius.* Et ad Hebræos 2. *Si enim qui per Angelos dictus est sermo, &c.* Ubi per sermonem illum intelligit legem Mosaicam, ut patet ex verbis sequentibus: comparat enim illam cum lege Evangelica, & significat hanc esse differentiam inter legem veterem & novam, quod vetus tanquam lex servitutis tradita fuerit per Angelos, qui Dei servi & ministri sunt; lex autem nova, quia lex est gratiæ, tradita sit per ipsum Dei filium.

Favent etiam SS. Patres, præsertim Dionysius 37. lib. de cœlesti Hierarchia cap. 4. ubi hæc scribit: *Has divinas visiones, Patres nostri perciperunt, per medias cœlestes virtutes. An non & sacram legislationem, eloquiorum in traditio, velut per se quidem dicitur ex Deo, Moyfi donatam, ut etiam verè nos doceat, divinos eam esse & sacros characteres? Docet autem sapienter & hoc Theologia, per Angelos eum in nos provenire tanquam divino legali ordine, illud legaliter ponente, hoc est, per prima, secunda in divinum reduci.*

Nec deest etiam ratio seu congruentia, quam 38. assignat D. Thomas hic art. 3. Lex enim vetus erat imperfecta, & quali dispositio quædam ad legem novam: Ergo conveniens fuit, ut nova daretur à Christo Domino, vetus autem à ministris. Sic enim fit in artibus ordinatis, ut supremus artifex per suos ministros disponat ea quæ necessaria sunt ad opus, ipse verò ultimam perfectionem adhibeat.

Nec obest, quod ille qui loquebatur Moyfi 39. dicebat: *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti.* Hoc enim dicebat, non in persona propria, sed in persona Dei, quem representabat. Unde Gregorius magnus in præfatione libri Job cap. 2. *Angelus qui Moyfi apparuisse scribitur, modo Angelus, modo Dominus memoratur: Angelus propter hoc quod exterius loquendo serviebat; Dominus autem dicitur, quia interioris præsidens loquendis efficaciam ministrabat. Cum ergo loquens, ab interiori regitur, & per obsequium Angelus, & per inspirationem Dominus nominatur.*

Michaëlem autem personam Dei tunc gefisse, cum lex lata est, multisque Angelorum millibus stipatum, in montem Sinai venisse, Pantaleo Diaconus docet apud Surium in encomio D. Michaëlis: *Michael (inquit) Angelorum ductor longe*

Cccc 3

longè maximus, & excellentissimus minister divine legis, quæ data fuit in monte Sinai, &c.

40. Plura verò mirabilia & terribilia in eo mōte contigerunt, cum Decalogi lex per illum promulgata est. Nam totus mons ardebat igne. Totus fumabat, quia ex igne, tanquam ex fornace, ascendebat fumus. Nubes densissima montem operiebat. Audiebantur tonitrua, micabant fulgura, & clangor tubæ seu buccinæ perstrepebat. Tum demum Angelus, tubali & horribili voce, Decalogum proclamabat, ut posset exaudiri à toto populo circumstante, id est, à tribus hominum millionibus, qui tunc aderant in circuitu montis.

41. Porro qualis fuerit illa buccina disputant Interpretes. Judæi fabulantur fuisse cornu illius arietis, qui ab Abrahamo pro Isaac fuit immolatus, Genes. 22. Alii verò communiter æstimant, tubam illam fuisse æream, non corneam; & Angelum per collisionem aëris edidisse talem sonum, qualis ab inflata buccina, vel tuba prodire solet.

Sed quidquid sit de hoc, notandum est, duplicem fuisse sonum illius tubæ seu buccinæ. Unum confusum, quo populus Judaicus evocabatur ex remotioribus castrorum partibus, ut veniret ad radicem montis in circuitu, & ibi legem Decalogi paulò post promulgandam audiret. Alterum distinctum & articulatum, quo Angelus in ipso monte existens, & Dei personam gerens, populo ad radicem montis jam collecto, Decalogum promulgabat.

42. Notandum etiam cum D. Augustino epist. 119. & Leone Papà serm. 1. de Pentecoste, promulgationem legis Moysi, figuram fuisse promulgationis legis Evangelicæ, & eorum quæ tunc facta sunt. Nam primò sicut lex Mosaica promulgata est die quinquagesimò post Pascha, id est in die Pentecostes, sic etiam lex Evangelica, ut constat Act. 2. Secundò, sicut illa in monte Sinai, ita ista in monte Sion promulgata est, juxta illud Isaïæ 2. *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Jerusalem.* Tertiò, sicut ibi audita sunt tonitrua & fulgura, ita hic factus est repente de cælo sonus, tanquam adveniens spiritus vehementis. Quarto, sicut ibi apparuit ignis & fumus; ita hic apparuerunt dispersa lingua tanquam ignis. Quintò, sicut ibi timore perculsi sunt Judæi, ita hic Apostoli. Demum sicut ibi Angelus clangore buccinæ verba Decalogi perstrepebat, ita hic tuba Evangelica Apostolorum ore insonuit, ejusque sonus in omnem terrarum orbem exivit.

ARTICULUS III.

Quotuplicia fuerint præcepta in lege veteri?

43. Triplicia fuerunt præcepta legis Mosaicæ, moralia, ceremonialia, & judicialia. Ita D. Thomas quæst. 99. Et colligitur ex illo Deuter. 5. *Loquar tibi omnia mandata mea, & ceremonias, atque judicia.* Et ex illo Pauli ad Romanos 7. *Lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.* Ubi Apostolus legem veterem vocat mandatum sanctum, propter ceremonialia, iustum, propter judicialia; bonum, propter moralia, ut observat S. Doctor art. 4. quæstionis citata.

44. Ratio etiam suffragatur, finis enim lege Mo-

saicæ erat dirigere populum Judaicum, & convenienter ordinare, tum in iis quæ spectant ad rectitudinem naturalem rationis humanæ; tum etiam in iis quæ ad cultum divinum, & ad justam politiam pertinent. Ad primum data erant præcepta moralia; ad secundum, ceremonialia; ad tertium, judicialia. Et per hæc tria simul sumpta homo convenienter ordinatur circa seipsum, circa Deum, & circa proximum; ac per ea, si benè observarentur, Respublica Judæorum in felici & florenti statu conservanda erat, ut Deus illis promiserat Deuteron. 28.

Præcepta moralia (ut notat S. Thomas hic qu. 100. art. 11.) sunt in triplici differentia: 45.
 B nam quædam (inquit) sunt communissima, & adeò manifesta, quod sunt quasi fines præceptorum; unde in eis nullus potest errare secundum judicium rationis. Quædam verò sunt magis determinata, quorum rationem statim qui libet etiam popularis potest de facili videre; & tamen quia in paucioribus circa hujusmodi editione indigent; & hæc sunt præcepta Decalogi: Quædam verò sunt, quorum ratio non est adeò cui libet manifesta, sed totum sapientibus. Et ista sunt præcepta moralia superaddita Decalogo, tradita à Deo populo per Moysen & Aaron. Sed quia ea quæ sunt manifesta, sunt principia cognoscendi ea quæ non sunt manifesta, alia præcepta moralia superaddita Decalogo, reducuntur ad præcepta Decalogi per modum cujusdam additionis ad ipsa: nam in primo præcepto Decalogi prohibetur cultus alienorum Deorum; cui superadduntur alia præcepta prohibitiva eorum quæ ordinantur in cultum idolorum; sicut habetur Deuteron. 18. *Non inveniar in te qui iustret filium suum, ut filiam suam, ducens per ignem, nec sit maleficus, neque incantator; nec Pythones consultat, neque Divinos, nec quærat à mortuis veritatem.* Secundum autem præceptum prohibet perjurium: superadditur autem ei prohibitio blasphemiarum, Levit. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deuteron. 13. Tertio verò præcepto superadduntur omnia ceremonialia. Quarto autem præcepto de honore parentum superadditur præceptum de honorificatione senum, secundum illud Levit. 19. *Coram cævo capite consurges, & honora personam senis;* & universaliter omnia præcepta inducentia ad reverentiam exhibendam majoribus, vel ad beneficia exhibenda, vel æqualibus, vel minoribus. Quinto autem præcepto, quod est de prohibitione homicidii, additur prohibitio odii & cuiuslibet molitionis, contra proximum; sicut illud Levit. 19. *Non stabis contra sanguinem proximi tui;* & etiam prohibitio odii fratris, secundum illud, *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.* Præcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterii, superadditur præceptum de prohibitione meretricii, secundum illud Deuteron. 24. *Non erit meretrix de filiabus Israel, neque fornicator de filiis Israel;* & iterum prohibitio vitii contra naturam, secundum illud Levit. 18. *Cum masculo non commisceberis, cum omni pecore non coibis.* Septimo autem de prohibitione furti adiungitur præceptum de prohibitione usuræ, secundum illud Deuteron. 18. *Non teneris fratri tuo ad usuram;* & prohibitio fraudis, secundum illud Deuteronomii 25. *Non habebis in sacculo diversa pondera;* & universali-
 ter